

Marija Ancila Presečki OSU

ZIVOT OBITELJI KROZ SAKRAMENTE

Promatramo li težnje, nastojanja i zbivanja bilo u svojoj svagdašnjici ili u svijetu, vidimo da se sve okreće oko čovjekova života: da bi si osigurao život, da bi ga živio lakše i ugodnije, intenzivnije i duže. Čak i ubijanje života ima u pozadini težnju da se nekome život olakša, po-ljepša, osigura ... Ovdje ne želimo razmišljati o tome pod kojim uvjetima i u kojoj mjeri bi te pojedine težnje mogle biti opravdane. Za nas je važno ustanoviti da se sav naš život uistinu odvija u nastojanju da punije živimo i da su i sva istraživanja na bilo kojem području ljudskog mišljenja i djelovanja zapravo težnja za savršenijim životom.

Na primjer, što li se sve poduzima da bi se ljudski život očuvao ili obranio od onoga što ugrožava zdravo i normalno odvijanje životnih funkcija?! Poznam bračni par koji je zbog zdravlja svog djeteta tražio i obišao najbolje liječnike i ovdje i u Beogradu; s djetetom su putovali u Švicarsku, a spremali su se i u Rusiju... Nedavno mi pak jedna poznata majka priča kako su radili do maksimuma, prodali dio imetka i podigli zajam od pet milijuna dinara da bi ona mogla svog sinčića otpratiti na liječenje u Kinu! Samo put stoji oko 11 milijuna! I sve to da se odstrane posljedice neke bolesti, koje mu ipak ne priječe da hoda, uči, radi... Kolike žrtve u težnji da se ostvari normalniji, puniji život jednoga ljudskog bića!

I tu se u prvom redu radi o naravnom, tjelesnom i duševnom životu, a mi smo pozvani da živimo i duhovni život, jer smo uzdignuti na vrhunaravni red, u kojem Duh Božji prebiva u nama (usp. Rim 8,9. 11), a bez njega čovjek ne bi nikada postigao puninu života.

Kad govorimo o »punini«, dobro je poslužiti se jednom slikom. (Ja volim slike. Kažu da to odgovara ženskoj naravi, no čini se da to ni muškarcima nije naodmet, jer se naš Gospodin u Evandelju stalno služi

slikama!) Predočimo sebi jednu posudu. Ona je »puna« u pravom smislu riječi tek kad se njezin sadržaj prelijeva ili prosipa preko njezinih rubova. Dokle god se ne prelijeva, ona nije puna: može primiti još koju kap, još koje zrnce.

Ima različitih »punina«. Napunimo tako tekućinom naprstak, on je pun i svaka daljnja kap se iz njega prelijeva, jer on, jednostavno, ne može primiti više. Napunimo bačvu — i ona je puna, ali, koje li razlike između tih dviju »punina«!

Na koju smo puninu života mi pozvani?

Za mene je mekani kamen pod žlijebom slika — blijeda, ali ipak slika našeg poziva na puninu života. U njemu djelovanjem kapljica vode nastaje udubina, koja isprva ne može primiti više od jedne kapi, ali tokom vremena, ako voda bude i dalje dotjecala i padala na kamen, ona će se proširiti u rupu ili jarak, koji će moći primiti neusporedivo veću količinu tekućine. Dokle god voda dotječe, ta rupa je posve puna, ali njezina se punina neprestano povećava prema povećavanju udubine u kamenu.

Slično je s nama. Božja milost, ako je prihvaćamo, neprestano nas ispunja i ujedno nam produbljuje sposobnost za primanje više milosti, za povećanje te naše »punine«. Mi primamo »milost na milost« (Iv 1,16) i prelazimo iz punine u puninu. Tako se sve više zasićuje ta velika težnja, koju je Bog usadio u ljudsko biće i dao joj evanđeosko ukrepljenje Kristovom izjavom: »Ja dođoh da imaju život,

da ga imaju u izobilju« (Iv 10,10).

To znači da ga imamo toliko da se iz nas prelijeva na druge, što je prema već iznesenom razmišljanju moguće samo onda ako smo ga sami puni.

Krist nam može dati život, jer »ima život u sebi« (Iv 5,26). On jest »život«. Sam za sebe tvrdi: »Ja sam Put, Istina i Život« (Iv 14,6), »Ja sam uskrsnuće i Život« (Iv 3,16).

Krist, Pobjednik smrti, postaje našim životom prvenstveno po svetim sakramentima. A budući da se normalno svaki novi život rađa i razvija u obitelji, ona mora biti prožeta težnjom, da svaki njezin član živi što punijim životom. Zato ovdje želimo zajednički promotriti kako u obiteljskom životu što više osvijestiti sakramentalni život, da bi se uistinu raslo iz punine u puninu.

U potpunosti jednostavnosti želimo biti praktički za našu svagdašnjicu.

Svi smo učili da su sakramenti sredstva ili kanali po kojima nam se daje i umnožava milost Božja. Da li nam se i doista naglašavalo da je to pravo pretakanje Božjeg života u nas i njegov rast u nama? Ne događa li se da se sakramenti smatraju kao nekim magičnim činom da se lišimo zla, koje nas je zahvatilo (npr. razboljeli smo se, moramo na operaciju, pa da operacija uspije, idemo najprije na ispovijed i pričest), da se od nas odvрати zlo koje nam prijete (npr. zavladała je epidemija, pa da joj izbjegnemo, primamo sakramente. Ne kažem da nije to dobro, ali, ako bismo sakramente primali samo radi toga, to ne bi bilo dosta!).

I na kraju — po sakramentima želimo osigurati spasenje, ali — negdje daleko, u vječnosti, umjesto da ih stalno živimo i doživljavamo u sebi ne samo obnavljanje života, nego sve veću njegovu puninu, da sve instinskije doživljavamo svoje spasenje već sada i ovdje.

Vjerujemo da naše spasenje počinje sakramentom krštenja, kada se po zaslugama Kristove smrti i uskrsnuća nakalamljujemo na Krista, da od njega živimo kao loze na trsu (usp. Iv 15,4). Vjernici i doživljavaju krštenje kao osiguranje vječnoga spasenja. Treba ga doživljavati još dublje, kao jedan mladi otac, koji mi je nedavno rekao: »Krštenje naše djece nije za nas bilo samo jedan događaj. Ono je mnogo više. Krštenje je u nas unijelo sigurnost, smirenost, zaštitu. Da, mi smo snažno doživjeli i ulaženje naše djece u zajednicu krštenih, ali trajno doživljavanje sigurnosti u Božju ljubav je mnogo jače.«

Kad ne bismo ovdje na zemlji morali živjeti od vjere, kojoj se suprotstavljaju uvijek nove poteškoće, onda bi krštenje bilo dovoljno da se u neprestanoj hvali i zahvaljivanju sve većim poletom i sve intenzivnijom ljubavi, bez ijednog zastoja i loma neprestano dižemo k Bogu, otvaramo prelijevanju njegove svemoguće i posvećujuće dobrote i da u sve istinskijoj sreći uranjavamo u njega. Međutim, čekajući vječno gledanje, moramo uvijek iznova probuđivati *čine vjere* da smo na krštenju »pokristovljeni« i da iz Krista stalno u nas struji njegov božanski život. Da, naš Gospodin je rekao: »Tko uzvjeruje i pokrsti se, spasit će se«, to jest, postići će vječni život, ali krštenje je tek početak novoga života, to je »izvor vode koja struji u život vječni« (Iv 4,14), izvor — koji se mora razvijati u nabujalu rijeku, da se onda ta rijeka slije u more Božanstva.

Život je dinamičan: kad se zaustavi, on se gasi. Zato Savez, koji je na krštenju sklopljen između Boga i nas, treba stalno podržavati, ostati mu vjeran u svakom času. Bog mu je vjeran pružajući nam bez prestanka svoje milosti, a naša se vjernost mora očitovati uvijek novim otvaranjem tim milostima i suradnjom s njima. Ili, drugim riječima: svaka Božja milost jest novi poziv, koji traži naš novi odazov, a mi ga dajemo (ili ne dajemo!) svojim životom. Ako odgovaramo milostima, naš život time postaje sve puniji.

Budimo konkretni! Sakrament krštenja stavlja pred nas neprestani, velik i divan zadatak: gajiti i produbljivati vjeru u istinu da smo krštenjem uzdignuti na dostojanstvo Božje djece, dostojanstvo koje neusporedivo nadilazi svaku zemaljsku veličinu. A onda, treba živjeti po toj vjeri. Sveti Otac Pavao VI. vrlo često govori o milosti krštenja i o odgovornostima koje iz njega za nas pristječu. U generalnoj audijenciji 21. travnja ove godine naglašava kako je ozbiljna i teška činjenica da se u današnjem društvu često ne vidi nikakva razlika između načina života kršćana i nekršćana. A čujem da je dominikanski general negdje iznio sličnu misao: da je najveća sablazan suvremenog svijeta upravo to što se kršćani ne razlikuju od ostalih ljudi.

Kako to da se mogu izreći tako ozbiljne tvrdnje? Zato jer u nama kršćanima nije dovoljno jaka svijest o tom jedinom pravom dostojanstvu, pa, dosljedno, ne možemo ni živjeti onako kako tom dostojanstvu djece Božje odgovara.

Sjećam se zgrade o kojoj sam nekad davno čula pripovijedati. Nisam zapamtila lica, ali to nije ni važno. Neka mala princeza prkosno se ustobočila pred svojom dvorskom damom: »Ne znate li da sam ja kćerka vašega kralja?« Ova joj mirno odgovori: »A vi, princezo, zaboravljate da sam ja kćerka vašega Boga!«

Recite, ne zaboravljamo li mi često i prečesto da je ovaj ili onaj naš sugovornik, ova ili ona osoba s kojom radimo ili s kojom živimo, od vijeka ljubljeno Božje dijete? Nismo li se zatekli da smo promijenili boju glasa, suzdržali koju žestoku primjedbu ili kretnju, kad smo uočili da je pred nama ili iza nas netko drugi nego što smo očekivali, da je dotična osoba ta i ta uvažena ličnost sin ili kćerka kojega našeg prijatelja ili dobročinitelja ... Da je bio netko drugi, o, onda bismo se i istresli!

Kod nas u Brodu zna se dogoditi da zvonce na ulazu silovito zvoni. Prva reakcija: »To su cigani!« I već se smrknuta lica spremiš da ih ukoriš, otvoriš vrata — a pred tobom stoji netko drag, koji je od radosti što će nas vidjeti tako bučno najavio svoj dolazak. Lice nam odmah zasja i u hipu zaboravimo da nam je njegova zvonjava razdražila uši i živce... Samo se možda ispričamo, ako se pri otvaranju vratiju moglo vidjeti mrko lice: »Oh, znate, mislili smo...« A zašto u ljubavi nismo spremni da i pred onima »drugima« zatomimo svoje nezadovoljstvo? Zašto ta uzvišena istina da se »zovemo i jesmo djeca Božja« (Iv 3,1) tako slabo djeluje na nas? Jest, teoretski je znamo i priznajemo, ali bismo morali nastojati da nas ona sve više prožima, pa da onda u teškim časovima nesporazumaka i patnje sve spontanije probuđujemo čin vjere u krsnu posvetu dotične osobe, koja nam uzrokuje i povećava trpljenje; čin vjere u Božju stvarateljsku, spasiteljsku i posvećujuću Ljubav, koja i na toj osobi počiva i zbog koje je ona unatoč svim svojim slabostima vrijedna i našeg poštovanja i naše ljubavi.

Zašto su naša braća sveci — a sveti su upravo zato što su živjeli punijim životom Duha — znali i mogli tako iskreno poštivati i ljubiti i one koji su ih progonili i zlostavljali? Sigurno prvotno radi Boga koji ih je stvorio, koji je i za njih »dao svoga Sina Jedinorođenca« (Iv 3,16) i želi da svi po spasenju dođu do punine života. Možemo moliti Gospodina da nam dade svetačku vjeru, ali ne zaboravimo da se s tom mjerom milosti koju sada posjedujemo, moramo sami vježbati u tom vrhunarnom gledanju. Stalnim probuđivanjem čina vjere moramo doprinostiti njezinu jačanju.

Da li u našim obiteljima vlada ozračje vjere u dostojanstvo djece Božje i da li se međusobni odnosi odvijaju u svjetlu te istine? Ako istinski cijenimo milost krštenja, to se ipak mora najprije i najviše očitovati

u obiteljskom životu, uz one osobe s kojima smo najtješnje povezani. Ne bi se smjelo događati da se za ovu ili onu osobu priča kako je divna — ili divan — u uredu, na sastancima, u susretima, a opažaš kako se kod toga ukućanima te iste osobe potkrade pritajen uzdah: ta, oni znaju i drugu stranu medalje, kako se obično kaže.

Kad sam u ovoj Hrvatskoj marijanskoj godini, želeći ući u direktive naših biskupa, na vjeronauku za roditelje govorila o psovci, nastojala sam da budem praktična i za one roditelje koji ne psuju. Pitala sam ih da li kadgod, u uzbuđenosti i srdžbi, nadijevaju pogrdna imena svojoj djeci. Oh, što sam čula! Neke su majke bile do grubosti iskrene. Tada sam ih ozbiljno upitala: »A kojim pravom vi tako pogrđujete Božje dijete? Jer, vaša djeca su Božja djeca!« Ostale su zabezegnute. Dalje sam ih pitala da li bi im bilo drago kad bi čuli da to netko drugi govori njihovu djetetu. Naravno da su odgovorili da ne bi. »Dobro, — nastavila sam — a zar mislite da je Bogu pravo i da mu je to na čast kad vi sami tako govorite svome djetetu, koje je on stvorio i koje je na krštenju usvojio?« Shvatile su. Jedna majka mi je pred svima rekla: »Zašto nam niste već prije govorili o tome? Što sam ja već svašta nabacala na svoju kćerku!« Da, svašta mi nabacamo jedni na druge. I na prisutne i na odsutne. Sjetimo se samo izraza i pokreta nestrpljivosti, nerazumijevanja, nehaja ... A ne ponavlja li se i u našim kršćanskim obiteljima štogod iz onih litanija zala, koje sveti Pavao navodi kao protivne Duhu, dakle, ne bi ih smjelo biti u životu Božje djece. Pročitajmo ih samo: »Po Duhu živite pa nećete ugadati požudi tijela!... A očita su djela tijela. To su: bludnost, nečistoća, razvratnost, idolopoklonstvo, vraćanje, neprijateljstva, svađa, ljubomora, srdžbe, spletkarenja, razdori, strančarenja, zavisti, pijančevanja, pijanke i tome slično« (Gal 5,16.19—21). Sigurno je da se u mnogim kršćanskim obiteljima ne živi dovoljno svjesno istina o dostojanstvu djece Božje!

Kako i čime da tome pomognemo?

Ne bi li nam za svjesnije proživljavanje te istine nešto pridonijelo i slavljenje krsnog dana umjesto rođendana? Ta što bi nam koristilo rođiti se kad ne bismo bili otkupljeni? (Usp. Vazmeni hvalospjev). To bi nas slavljenje nekoliko puta godišnje, već prema broju članova obitelji, podsjećalo na svetu dužnost da i u sebi i u drugome vjerom gledamo Božje dijete, pozvano na neizrecive visine i dubine Božjega života. Ne bi li se prigodom slavljenja krsnog dana u obitelji mogla upriličiti mala služba Riječi, na koju bi se mogao pozvati i svećenik, da i on, po svom svećeničkom pomazanju pridonese produbljanju te tajne?

Ovdje neću posebno govoriti o pripravi obitelji za krštenje djeteta jer se danas sveta Crkva za to brine pojačanom pažnjom. Osim toga, budemo li nastojali svjesno živjeti svoje krštenje, znat ćemo prije krštenja novog člana stvoriti u obitelji atmosferu radosnog očekivanja i otvorenosti za tu novu milost.

Pođimo dalje! Privikavajmo se da i preko dana, kad god to nađemo prikladnim, probudimo čin vjere u krsnu posvetu i da se, napose u teškim časovima, znamo pomoliti, na primjer ovako: »Bože, vjerujem da se ti neizrecivom ljubavlju nadvijaš nad moju ženu — mog muža — ovo naše dijete — ovu ili onu osobu, koju si na krštenju učinio svojim djetetom, pa te molim, pomози mi da uzmognem u njoj — u njemu — poštivati to dostojanstvo.« Ili: »Tvoje sam dijete, Bože, daj da se vladam dostojno tog imena!«

Kad bismo to ustrajno i vjerno činili, na ovaj ili onaj način, ne mislite li da bi time naš život dobio jedan novi ton? Da bi nam već to pomoglo da živimo punijim kršćanskim životom, i da bi onda, bez sumnje, počelo iz nas zračiti nešto od one unutrašnje radosti i sree, koja je tako karakteristična za sve one koji žive svoju pripadnost Bogu. A sigurno bi se uz radost pomalo mogli u nama pipati i ostali plodovi Duha: »Ljubav . . . , mir, velikodušnost, uslužnost, dobrotа, vjernost, blagost, uzdržljivost«, kako ih nabraja sveti Pavao (Gal 5,22).

I svoj dnevni ispit savjesti morali bismo obavljati u svjetlu sakramenta krštenja, to jest ispitujući se jesmo li svoj dan proživjeli u vjernosti krsnom Savezu, jesmo li se odazivali i odgovarali pozivima Božje ljubavi na puniji život. Ili smo se možda dali smutiti svojim slabostima i zavesti zloćom, pa smo zaboravili na svoje i tuđe dostojanstvo djece Božje i time se ogriješili o Božju očinsku, otkupiteljsku i posvetiteljsku Ljubav? A to je svaki put odbijanje, kočenje ili gušenje punijeg života ne samo u nama nego i u blišnjima.

Mi smo često vrlo neobični: na fizičkom području smatramo čovjeka to jačim, to punijim života, što može više teškoća izdržati, teži teret ponijeti, težu zapreku svladati. I takve ljude hvalimo i slavimo. Znamo im i zavijeti. A na duhovnom području? Svi ćemo reći da je lakše otreći se i izvikati, nego svladati, da je lakše mrmljati, nego šutke podnijeti, itd., a ipak kao da tražimo svoju slavu baš na toj liniji lakšeg otpora. No na kraju se ipak divimo svecima, koji su se i tu s ljubavlju odlučivali za ono što je teže, ali ujedno vrednije, jer je očitovanje punijeg života. I zar ne, moramo priznati da osjećamo kako nas Božja milost neprestano potiče upravo na to, i kad se ne odazovemo, znamo da smo zatajili, svjesni smo da moramo nešto popraviti . . .

Sad već prelazimo k sakramentu pomirenja, kako danas volimo nazivati svetu ispovijed. Pomirenja s Bogom? Svakako! Ali ispovijed mora uključivati i pomirenje s braćom, jer kako bismo se mogli izmiriti s Bogom ako bismo ostali u razmirici ili napetosti s njegovim djetetom, koje on božanski ljubi? Ja bih se u vezi svete ispovijedi željela zadržati baš kod te činjenice, jer to ulazi u srž obiteljskog života.

Ne shvaća li se često sveta ispovijed vrlo jednostrano? To je posao moje duše s mojim Bogom — i to se nikoga ne tiče! Međutim, susrećemo li se mi u ispovijedi s nekim drugim bogom, a ne s tim jednim te istim, koji se kao Stvoritelj, Otkupitelj i Posvetitelj božanskom ljubavlju

nadvija nad svakim ljudskim bićem i u svako želi sliti puninu vječnog života? Zato bi se iza svakog susreta s Bogom u sakramentu pomirenja naš odnos s bližnjima morao poboljšavati i poljepšavati. Što je krivo da se, na primjer, često i poslije svete ispovijedi prema svojim bližnjima — možda napose prema svojim najbližim bližnjima — vladamo kao i prije: kao da nemamo što požaliti, kao da smo uvijek samo mi u pravu, kao da uvijek moraju samo oni »drugi« nešto ispravljati i kao da im to moramo uvijek iznova dati do znanja... ? Da li nam sakrament ne daje dovoljno svjetla i snage? Već smo rekli da Bog ne može zatajiti. Ako nešto ne ide, sigurno je manjak na našoj strani.

Prije svega, da li se dovoljno i dobro spremamo na sakrament pomirenja? Zar ne, sveta ispovijed je svojevrsno liječenje duše? Pri svakom pak liječenju postoji neki određen proces. Kad se razbolimo, mi to doživljavamo nevoljkošću i bolima u tijelu. Osjećamo da to svaki put na stanovit način ugrožava naš život i želimo poduzeti sve što je u našoj moći da ga spasimo. Obično se najprije posavjetujemo s našim najbližima, zatim se podvrgnemo liječničkom pregledu, trošimo lijekove, držimo dijete... Što je nekome više stalo do života, to će se ozbiljnije držati liječnikovih uputa, pa tražile one i teška svladavanja i velika odricanja.

A kad nas uza sve tjelesno dobro osjećanje zahvaća neko neraspoloženje, nezadovoljstvo, razdražljivost, i s tim u vezi unutrašnje podgrižanje savjesti, ne ukazuje li to na svojevrsno oboljenje, koje, ne budemo li se liječili, može ugroziti naš vječni život? Ne bi li i tu trebalo primijeniti sličan postupak kao kod tjelesnih oboljenja? Najprije posavjetovati se sa svojim najbližima. Oni često, kao i kod fizičkih i duševnih oboljenja, prije nas opažaju da nešto nije u redu i jasnije vide što to nije u redu. To »savjetovanje« mogao bi biti već prije spomenuti zajednički dnevni ispit savjesti, kod kojega bi si članovi obitelji, koje veže ljubav, i krv, i sakramenti, u svoj jednostavnosti, punoj poštovanja i povjerenja, kazali, što toga dana nije uspjelo, što je bilo teško i zašto, a onda bi se porazgovarali kako da se ta teškoća ubuduće izbjegne. Naravno, da bi neke stvari zahtijevale razgovor u četiri oka, zbog tankočutnosti i nužne diskrecije. To bi pridonijelo boljem međusobnom upoznavanju, što je za konkretan život vrlo važno. Lakše si pomognemo kad znamo što nekoga smeta i izaziva, u čemu se netko teže svladava i slično. Mi se koji put jako varamo misleći da se dobro poznajemo, pa onda samosvjesno donosimo sudove i primjenjujemo postupke, koji mogu biti posve ili bar djelomično krivi.

Tako bi zajednički ispit savjesti pomogao i otvaranju očiju za vlastite slabosti, koje sami sebi tako lako pregledamo, i razvijanju tankočutne ljubavi prema bližnjima.

Jesam li previše idealista? Možda ipak nisam! Ako mi i te kako znamo sebi »sve« reći »kad nam prisjedne«, zar to uistinu ne bismo mogli iz ljubavi utemeljenoj na svijesti krsne posvete i u želji da jedan

drugome pomognemo do punijeg života?! Ne bi li onda nastojanje oko našeg popravka i izgradnje bilo blagoslovljenije, kad bi dva, tri ili više članova obitelji, sakupljenih »u Ime Isusovo« (Mt 18, 19–20), složno moli za tu milost?

Smatram posve naravnim da bi se pri ispitu savjesti nastojalo u ljubavi odmah izgladiti i popraviti ono što je narušilo sklad u međusobnim odnosima. To je nerijetko vrlo teško, jer uključuje onu riječ »oprosti« ili koju drugu istoga značenja. Kad radimo s predškolskom djecom i učimo ih četiri riječi koje mora znati svako dobro dijete, a to su: molim, hvala, izvoli, oprost, tada već ti maleni najteže kažu četvrtu. Sjetite se i onog dječaka iz pričanja naše sestre, koji je samosvjesno izjavio da on tu riječ neće nikada trebati... O, trebamo je, svi je trebamo! To je zlatna riječ, koja ponovo otvara gorčinom i boli zatvorena srca. Niste li doživjeli da vam je jedan srdačni: »Molim te, oprost« više značio nego ne znam kakva druga pažnja ili možda dar, kojim je netko htio izbrisati bol koju vam je nanio? Možda je to stoga što ta riječ, ako je izrečena s poštovanjem i ljubavlju, sadržava ujedno priznavanje naše krivnje i kao neku želju da se to više ne dogodi. Naglašavam: s poštovanjem i ljubavlju, jer i tu skupocjenu riječ možemo izreći tako da ne samo ne liječimo zadanu ranu, nego da je još i produbimo.

Zašto mi svoje krivice lakše priznajemo u ispovjedaonici nego oči u oči onome pred kim smo pogriješili? Mi svećenika ne molimo za oprost, a dragom Bogu se u duši lako kaže: »Oprosti!« Samo da to ne bude zavaravanje našeg ponosa, da ne kažem oholosti! Jer, kako bi naša molitva Bogu, da nam oprost, mogla biti iskrena ako nam nije žao što smo povrijedili ili ražalostili njegovo dijete, koje on ljubi? A sigurno nam nije žao ili nam nije dosta žao, ako nemamo snage da i njega molimo za oprost. Ne vrijedi li onda i u tom slučaju ona Kristova: »Ako prinosiš dar na žrtvenik, pa se sjetiš da tvoj brat ima nešto protiv tebe, ostavi dar ondje pred žrtvenikom; idi i najprije se izmiri s bratom, a onda dođi i prinesi dar« (Mt 5,23–24). Ta sakrament pomirenja je ponovno prinošenje naše dobre volje Bogu, dar naše vjere i odanosti. Dakle, »najprije se izmiri s bratom!«, onda će i tvoja skrušenost pred Bogom biti istinska.

Možda ne treba naglašavati da je potrebna jednaka spremnost za traženja oprost, kao i za samo opraštanje. Mi opraštamo, ali »ne možemo zaboraviti«, pa onda u danom momentu podsjećanjem i predbacivanjem jedni drugima zagorčavamo život. Toliko puta sami sebi molimo osudu onim zazivom Očenaša: »Otpusti nam duge naše« onako »kako i mi otpuštamo dužnicima našim«.

Na sve to treba misliti. Na taj će način ispovijedi pomoći sve kršćanskijem ozračju u našim obiteljima, a otvorenost i povjerenje u našim međusobnim odnosima pridonijet će da nam ispovijedi budu sve istinitiji susreti s Kristom, koji je došao da nas po istini oslobodi i u istini posveti (usp. Iv 8,36; 17,17.19). Tek tada ćemo doživljavati svoje unu-

trašnje oslobađanje na sve potpuniju slobodu djece Božje, koja neće biti »pokrivalom zloće« (1 Pt 2,16), nego službom ljubavi (usp. Gal 5,13). Umirući pomalo onome što nas je sputavalo, živjet ćemo sve više u novosti Duha (usp. Rim 7,6), koji će pomagati našu nemoć i za nas se zauzimati (usp. Rim 8,26—27).

Tako shvaćena i doživljena ispovijed postaje velikom potrebom duše. Po njoj se onaj plamičak vječnoga života koji je na krštenju zapaljen, sve više rasplamsava i pročišćava. Sve osjetljiviji za pozive Božje milosti, postajat ćemo sve gladniji Boga, koji nam u životnoj borbi, stisci i vrevi sve jasnije iskrsava kao najviši cilj i svrha života.

Ta će nas glad neodoljivo vući k euharistijskoj gozbi, gdje nam se po sakramentu svete Pričesti daje sam Krist, naš Spasitelj. On nas zove: »Dođite k meni svi koji ste umorni i opterećeni« (Mt 11,28) — umorni od životne borbe, opterećeni svojim slabostima. — »Ja sam Kruh života, i tko bude jeo od ovoga kruha, živjet će uvijek« (Iv 6,48.51). Što mi drugo i želimo nego život — puni, vječni život?

I onda se ne može shvatiti da mi često sakramentalni život skućujemo u neke rokove: tripud godišnje ... jedanput mjesečno... nedjeljom i blagdanom ... To tako podsjeća na ono: ove vitamine 3 puta dnevno; ove tablete svakih 6 sati po jednu; ove injekcije svakih osam dana po jednu ... Kažu da nije pozitivan znak kad nekome ne prija kruh. A kad netko ne osjeća glad i tek za Kruhom života — Kristom u svetoj Pričesti? Nije li kršćanski život mnogih obitelji tako anemičan zbog preslabe sakramentalne ishrane? Ako se ne hrane Bogom ljubavi, odakle bi imali dosta ljubavi za svoje međusobne odnose? Odakle bi je imali za onu našu braću koja ostaju daleko baš zbog našeg mrtvila?

Znamo se tužiti: nemam snage da se svladam, nemam snage da ovo ili ono podnosim iz dana u dan, nemam snage da se izdignem nad nečiju neplemenitost ili nepravdu... Odakle bismo* je imali ako se ne hranimo Kruhom koji daje život i životne snage? Opet se vraćam našoj braći svecima, koji su često bili fizičke ruševine, a znali su danima živjeti samo od svete Pričesti. To nam možda zvuči malo legendarno. Vjerojatno će nam se činiti konkretnije ovo: jedna majka, koju dobro poznajem i vrlo cijenim, nakon 25 godina braka u povjerenju mi je kazala: »Da se nisam gotovo svakog dana pričesćivala, ne znam da li bih izdržala.« Pričala mi je kako često nije mogla prisustvovati svetoj misi, nego bi pripremu i zahvalu za svetu Pričest obavila idući u crkvu i iz crkve. Krist joj je bio snaga, i nitko nije slutio, pa ni njezina majka, da joj je brak bio težak.

Mi ne uzimamo dovoljno ozbiljno svaku Kristovu riječ. Kako je snažna, na primjer, ova: »Zaista, zaista vam kažem: ako ne jedete tijela Sina čovječjega i ne pijete krvi njegove, *nemate* života u sebi!« Ili: »Tijelo je moje jelo istinsko, krv je moje piće istinsko« (Iv 6,53.55). Ne bi li mnogima Spasitelj morao s bolju ponoviti ono što je rekao svojim suvremenicima: »A vi ipak nećete da dođete k meni da život imate« (Iv 5,40).

Možda se varam, ali čini mi se da glad za svetom Pričesti raste s vrijednošću naših ispovijedi. A ispovijedi su nam to bolje što više nastojimo da svjesno proživljavamo svoju krsnu posvetu, jer svjetlo krsne svijeće ispravno osvjetljuje i naše čine i našu savjest. Tako jedno izvire iz drugoga. Zato sam se najviše zadržala kod ta dva sakramenta, koji su baza ostalih sakramenata. Ako smo smrtnim grijehom prekinuli krsni savez s Bogom, bez sakramenta pomirenja (odnosno, u izvanrednim slučajevima bez raspoloženja potrebnog za sakrament pomirenja) ne možemo valjano primiti ni jedan drugi sakrament. I ako ne shvaćamo uzvišenost našega uzdignuća na dostojanstvo djece Božje, koje bi se po ostalim sakramentima moralo rascvjetavati, čemu služe ostali sakramenti? Nisu li mnogi od sakramenta svete potvrde načinili biznis, tražeći kumove, koji će kumče moći obdariti što vrednijim darom? Od sakramenta pak bolesničkog pomazanja načinjeno je plašilo za teške bolesnike. Koliko puta čujemo: »Ne, neka ne dođe svećenik, da nam bolesnik ne bi mislio da mora umrijeti!« (Ovdje umećem jedan prijedlog: ne bi li se u obitelji, u kojoj jedan član treba da primi sakrament bolesničkog pomazanja, mogla upriličiti euharistijska gozba, pa da se svi članovi obitelji pričeste zajedno s bolesnikom?)

A što da danas, kad su rastave brakova tako učestale, kažemo o sakramentu ženidbe? Sjećam se da sam kao djevojčica toliko puta čula svoju pokojnu majku kako hrabri žene koje su joj se znale potužiti na teškoće u braku: »Pred oltarom ste mu se (mužu) zaklele na vjernost — i zato morate izdržati. Bog će vam pomoći!« I kako mi je utješno kad na našoj postaji u Slavonskom Brodu imamo prilike čuti slične izjave žena-patnica, izjave koje počivaju na živoj vjeri u snagu sakramenta.

Da, draga braćo i sestre, ili ćemo vjerovati da svi sakramenti ne samo obnavljaju i podržavaju naš život, nego da ga razvijaju iz punine u puninu — ili ćemo stalno lebditi u opasnosti da nam život ne samo zakrčlja nego i da se ugasi.

U obiteljima u kojima se bude živo vjerovalo u milosni život koji dobivamo krštenjem i u kojima se duše budu ponizno i radosno otvarale iz sakramenta u sakrament, tamo će se znati cijeliti i sakrament svećeničkog reda, kojim se i ostali sakramenti dijele ili potvrđuju.

Time bih završila ovo vrlo nepotpuno razmišljanje, kojem bi teolozi morali dodati mnogo štošta, a u kojem, nadam se, bračni parovi mogu ipak naći poticaja za intenzivniji sakramentalni život u svojim obiteljima.

Za potpunije promatranje sakramenata bila bi potrebna ne samo jedna Obiteljska ljetna škola. O svakom bi se sakramentu mogao dati cijeli niz korisnih predavanja!

LITERATURA

Vérité et Vie, 11/12, nouvelle série, Strasbourg 1975/76. Ne 3 C, *Les sacrements sur la courbe de la destinée humaine*, par D. MATHIEU.

Discours du Pape et chronique romaine, Édition spéciale du mercredi, Pierre Téqui 53150 Saint-Céneré.